

Redacția și Administrația:
Budapesta, VIII., Conti-utca 4.

Aci sunt a să trimită tot felul
de scrisori, cereri și bani.

Tot aci să primesc anunțuri cu
prețurile cele mai moderate.

Un număr 10 filleri.

ADEVĂRUL

FOAIE POLITICĂ, SOCIALĂ ȘI ECONOMICĂ.

ABONAMENTUL:

Pentru Austro-Ungaria:
Pe 1 an — — — — 2 coroane
Pe 1/2 an — — — — 1 coroane
Pentru străinătate:
Pe 1 an — — — — 3 coroane
Pentru America:
Pe 1 an — — — — 1 dollar

Organul partidului socialdemocrat din Ungaria.

Foaie pentru poporul muncitor roman.

Redactata de un comitet.

Apare in prima Vineri dupa 15.

Redactor-responsabil: Aurel Cristea.

In atențiunea sinceră a tovarășilor români!

In chestiunea transmutării în provincie a foaiei partidului de limba română, comitetul central al partidului socialdemocrat din Ungaria au ocupat aceiași poziție de principiu, că din partea lui nu pofteste să influențeze sau să mărginească pe tovarășii români în deciderea acestei chestiuni.

In interesul de organizare bine priceput al partidului și al poporului român, comitetul central numai de aceia sau alipit, ca în ori-ce caz apariția foii să fie asigurată și să nu punem ușuratic întâmplărilor existența ei cu aceia, că acum o ducem din capitală fără ca să-i fi asigurată în alt loc apariția ei.

Comitetul central a continuat consfătuiri îndelungate chiar și cu tovarășii din Lugoj și pe astfel de cale au trebuit să se convingă despre aceia, că în timpul de față asigurarea apariției foii românești în Lugoj nu-i cu putință.

Pentru aceasta comitetul central în ședința din 15 Martie a. c. astfel a hotărât, că în timpul de față foaia românească o scoate în Budapesta.

Comitetul central este convins despre aceia, că tovarășii români, are să aprobe această hotărâre a comitetului central — din cauză că foaia ori-și-cum nu va putea apărea acum în Lugoj.

Dela sine se înțelege, că în astfel de împrejurări conducerea intelectuală și dezvoltarea mai departe a foii, trebuie să rămână chemarea comitetului român din Budapesta, până la congresul român din anul viitor.

Cu siguranță sperăm, că muncitorimea română din întreaga țară are să dea sprâjinul comitetului din Budapesta în munca cea grea, și are să înceapă agitație puternică în interesul foilor, ca în timpul cel mai scurt, să stea în formă largită în serviciul luptei politice pentru eliberarea tovarășilor socialdemocrați români din Ungaria.

Tovarăși Români! La congresul vostru cel mai apropiat, o să hotărâți mai departe. Dar în anul acesta socialdemocrații ungari, au să ducă lupte răsturnătoare pentru drepturile omenesti. Pentru aceasta vă rugăm pe voi: ca să lăsați la o parte acum certele mici întâmplătoare, lucrați!

Felicitări frățesti.

Partidul socialdemocrat
din Ungaria.

Emanuel Buchinger, secretar.

* *

Tovarăși!

La această hotărâre și declarațiune a comitetului central noi numai avem de adăugat și de explicat nimic, fiindcă în ea se cuprinde toate cerințele ce-i privește pe toți tovarășii.

Dar totuși trebuie să vă atragem atențiunea asupra ei, căci din ea puteți vedea că comitetul central însuși au cântat se revindece această neînțelegere dintre tovarășii și la cea dacă ar fi fost posibil chiar de-a duce foaia și în provincie. Și fiindcă lucrurile sau trăgănat atât de mult până ce s'au putut constata că ce se poate și ce nu, atâta timp noi am rămas în urmă cu mișcarea noastră.

Și acum tovarășii vă aducem aminte, că soartea grea ne biciue fără milă și noi suntem robul ei, și ca se ne ușurăm soartea ne este datoric sfântă a noastră a tuturor ca să luptăm pentru desrobire. Și aici suntem chemați ca ce am pierdut până acum, îndoit să câștigăm.

Deși în urma trăgănării lucrurilor încălitate ne-am cam desgustat de dorința de muncă pentru binele omenesc, dar conștiința ne poruncește, ca cu atât mai mult să ne facem datoric și de aici înainte, și asta se cere ca toți tovarășii se fie la fel.

Deci tovarășii vă chemăm la muncă pentru binele nostru al tuturor, căci numai astfel vom putea avea speranță întrun viitor mai bun.

Comitetul regnicolar.

Tovarășii sunt rugați a trimite scrisorile deocamdată. pe adresa redacției „Adevărul“.

15 Martie! . . .

Motto: „Fiecare cetățean al acestei țări, are dreptul de a-și exprima părerea sa, atât în scris cât și prin vorbă“.

Ziua de 15 Martie e sărbătorită cu mare pompă de o mare parte a omenimei. Indosebi — să nu trecem la alte popoare — să rămânem la noi acasă, în țara ungurească. Și să ne reamintim de această zi, care joacă un mare rol în istoriapoporului ungar. Sunt 63 de ani dela fiorosul an revoluționar 1848, când jobăgimea nemai putând suferi jugul cel greu al clasei feudale-burgheze, s'au răsculat și și-a pretins dreptul de: *Libertate*.

Insă până la cucerirea libertății s'au scurs râuri de sânge omenesc pe pământul Ungariei.

Ne aducem aminte, când toate popoarele acestei țări au fost în acest an în revoltă. Să duceau lupte crâncene însuși și între naționalitățile din această țară. Indemnul a fost din partea conducătorilor, cari toți sperau — ca și în timpurile de azi — ciolane, existență și ranguri în urma măcelăriei popoarelor.

Insă cu toate aceste lupte crâncene și vărsări de sânge, totuși a reușit ca să strămoțoreze pe clasa feudală-aristocrată și pe dinastie, ca să asigure libertatea popoarelor subjugate, desființând sclăvia și dând cetățenilor acestei țări drepturi politice.

Deci teama pierderii de tron și teama nimiciroii cu desăvârșire a feudalismului, reacția, văzându-și moartea, privind pe câmpia dela Rákos, care nu era departe de capitală, Alexandru Petöfi, stetea gata ca o

armadie înarmată de peste 40.000 de oameni, numai să intre în Pesta, și când tinerimea revoluționară universitară deschid porțile de fer a temniței și eliberează pe marele Tancsics, o groază înfiorătoare de moarte cuprinde pe reacțiunea guvernantă, care fără multă vorbă aprobă pretinderile revoluționarilor și proclamă cu solemnitate drepturile de cetățeni liberi ai Ungariei. Subt pretext: „Că fiecare cetățean al acestei țări, are dreptul de a-și exprima părerea sa, atât în scris, cât și prin vorbă.“ Va să zică: *proclamarea libertății presei, dreptului de întrunire și asociație*, etc.

Da acestea au liniștit spiritele revoluționare. Popoarele acestei țări erau bucuroasă, că și-au ajuns scopul și cucerit dreptul și libertatea.

Insă acestea nu au avut mare valoare, căci momentan după liniștirea revoluțiunii, din nou se sugrumă drepturile poporului.

Lupte peste lupte s'au dus de atunci și până azi în contra reacțiunii guvernante, cari au căleat în picioare drepturile cetățenilor — cucerite odată.

Insă fără rezultat au rămas. Legile nu sunt respectate.

Vedem cum dacă voești să faci politică în presă, trebuie să depui o cautiune guvernului de 11 și 22 de mii de coroane. Dacă voești să-ți exprimi părerea așa după cum te mustră conștiința, și nu i-se cam pare dlor procurori, improcesuează, te amen-dează, ba te mai și închide. De vrei să te asociezi, autoritățile în momentul când voese, îți sparge societatea. De vrei să te întrunești în vre-o adunare poporală să protestezi în contra fărădelegilor, trebuie să ceri permisiune dela căpitania de poliții, solgăbirăi, etc., și dacă aceștia numai voese, atunci poți să te întrunești.

Iată deci, după 63 de ani unde am ajuns. Nici un drept și nici o libertate.

Insă acum, e iarăși rândul nostru. În luptă energetică trebuie să intrăm pentru cucerirea acestor drepturi de adevărați cetățeni ai acestei țări.

Sclavi am fost înainte de anul 1848, insă mai sclavi suntem astăzi. Pentru-că domnia reacționară a văzut în noi o lașitate, și-o teamă. Vede, că noi suntem îndestuliți cu soartea. Vede, că noi am de an cu sutele de mii emigrăm din această țară. Nu suntem îndestuliți cu traiul, dar pentru aceea nu protestăm, mai bine ne luăm țocum-pocumu în spate, și-o tundem la America.

Și asta le place dlor. Oi blânde, foarfeci bune au ei, — de ne tunde.

De aceea trebuie să ne strângem puterile laolaltă și să începem lupta din nou, de acolo de unde s'a sfârșit. Cuțitul deja ne-a ajuns la grumaz. Fărădelegea și nedreptatea nu o mai putem răbda. Acum odată trebuie să se aleagă brânza din caș.

Vânturi revoluționare bat din nou peste capetele noastre cu începutul primăverii și zilei de 15 Martie 1911. Intocmai ca la 1848.

Anul acesta va fi un an de luptă grea și energetică pentru noi. Afară de lupta ce o ducem pentru asigurarea libertății presei și a dreptului de întrunire, și asociație, avem de luptat cu reacțiunea, pentru cucerirea celui mai elementar drept al poporului din această țară: *Dreptul de vot universal, egal, direct și secret*.

Fără de acest drept nu mai putem rămânea. Destul ne-au înșelat, destul ne-au sedus orbii și ne-au dus de nas, toți acei farisei cari în primul rând și-au asigurat poziția lor, întotdeauna în contra noastră.

Parlamentul putred de clasă de azi trebuie dărâmat și în locul lui asigurat parlamentul poporului.

Iar parlamentul poporului îl vom putea asigura numai atunci, când întreagă muncitorimea și poporul acestei țări cu trup și suflet și fără nici o teamă să va alătura în lupta asta grea pe care o vom porni în anul acesta pentru cucerirea tuturor drepturilor noastre de cetățeni ai acestei țări.

La luptă deci! Ca acea zi de 15 Martie, ce nu a triumfat cu succes la 1848, să triumfe în viitor.

Și dacă această zi va sosi, atunci după ea va urma cu siguranță zicala: „Nu vor mai fi subjugăți și nu vor mai fi proletari.“

Deci, va mai veni, un 15 Martie! . . .

RĂVAȘ.

Tisza și votul universal.

Tisza și votul universal sau pisica și șoa-recu. Una și aceeași. Asta o știu deja tovarășii noștri că acest reacționar de conte nu se poate împăca cu democrația. Pentru ce nu? Asta nu e greu de găcit. Pentru-că în acel moment cât ce ajunge democrația la putere acest conte Tisza azi cu nume de „mare politician și bărbat de stat“ s'a dus pe cotcă. Dar în sistemul de guvernare reacționar de azi, totuși Tisza e „marele Tisza“. De aceea nu se poate el împăca, ca poporul din Ungaria să ajungă la democraticul drept de vot universal, egal, direct și secret, mișcă toate petritele, prin declarațiuni, svârcoliri nenorocite, că de reușit, numai are lui să-i reușească mult ca să țină masele poporului, în loc, ca acestea să nu ajungă la dreptul lor. Ba ce e mai mult reacționarul Tisza caută ca să desmintească acum după 5 ani, Coroana, ca și când ea nu s'ar fi declarat pentru democraticul vot universal și secret, și că ar fi „acordat permisiunea la prezentarea proiectului de pluralitate al coaliției“. De aceea ne ținem de datorință a cita un pasaj din vorbirea reacționarului Tisza ce a ținut-o într-o ședință a delegațiunilor cu privire la votul universal. Iată-l:

„Voesc să atrag luareaaminte a onorațiilor mei domni colegi delegați, că nicio dată și în nici o formă n'a luat Coroana poziție pentru sufragiu universal, egal și secret. Coroana s'a declarat pentru proiectul de reformă electorală al lui Kristóffy și, zău, nu știu de a dorit acesta sau nu, votarea secretă, dar s'a extins numai asupra a 60% a populației bărbătești adulte. Coroana a acordat permisiunea la prezentarea proiectului de pluralitate a coaliției și Coroana a acordat permisiunea guvernului actual la poziția în chestia aceasta, care voește să îngrădească punctul de vedere al sufragiului universal și anumite garanții naționale, și cari asigură influența inteligenței. Dacă vorbim aici de poziția Coroanei, pot să constat, că văd aici pretutindeni poziția sfetnicului responsabil din chestie și că Coroana nici când și sub nici o împrejurare nu s'a indentificat cu lozincile radicale ale sufragiului egal și secret. Rog pe onorații mei domni colegi să lase odată în pace această lozincă nenorocită și devastătoare.“

De aici ne putem trage binișor concluzia, cine minte: Coroana sau Tisza? . . . Cine dorește înșelarea poporului? Coroana sau Tisza? . . . Și aceste spanacuri ale lui Tisza, delegațiunea maghiară, le-a primit între aplauzele majorității, care au primit aceste enunțăriuni ca o solie de salvare.

Partea cea mai mare a domnilor delegați cred, că cu asta vot universal democratic nu va fi, că Tisza mintește chiar și cuvântul coroanei.

Hoho, dlor! Puteți să vă afumați cu Tisza Dvoastră cu tot, noi încă suntem aici masele poporului, cari cu ori-ce preț vom pretinde și lupta cu energie pentru ducerea la izbândă a cuvântului regal, precum pentru introducerea în lege a votului universal, egal, direct și secret.

Minciuna nu va mai avea izbândă.

Pactul cu Românii.

Nu-i foc, nu iasă fum, asta nu o poate tăgădui nimenea. Iarăși se fac tocmiri pe spatele poporului. O foaie din Budapesta, mai săptămâna trecută, a adus acele puncte, pe cari le-ar fi găsit de bune Tisza, pentru a lega pact guvernul maghiar cu „conducătorii“ poporului român din Ungaria. Momentan trompetele guvernului au desmintiți

această știre. Acum iarăși, pot desmintiți. Foaia „Vaterland“ din Viena scrie, că Tisza din nou și-a luat însărcinarea de-a trata în chestia „impăciuirii“, între „conducătorii“ poporului român și ministrul-președinte Khuen-Héderváry. În această privință contele Tisza a prelucrat un nou proiect, pe care la poșternut „conducătorilor“ poporului român, în urma căruia crede că „impăciuirea“ o să se realizeze. Proiectul e următorul:

1. Guvernul e gata, de-a lăsa pe seama românilor la viitoarele alegeri 40 (patruzeci) de mandate.

2. Guvernul e gata ca să asigure prin lege, folosirea limbei române înaintea autorităților și tribunalelor.

3. În școlile maghiare de stat va permite ca religia să se învețe în limba română.

4. Acel ordin ministerial, care silește, ca în școlile române confesionale să se învețe în limba maghiară, guvernul îl retrage.

5. Va sista toate acele procese politice ce sunt în curgere în contra românilor, precum cei condamnați pentru chestii politice vor fi grațiați.

Acestea sunt punctele din proiectul lui Tisza, după memorandumul lui Mihu — despre care am scris pe larg în unul din numerile noastre trecute.

Și astea le crede Tisza mai mult de bune, pentru a putea amăgi pe români ca să abstea dela pretinderea dreptului de vot universal și secret.

Și pe dnii români nu trebuie Tisza să-i amăgească așa mult, de oare-ce nu e vorba de popor aici, și de 40 de mandate. Inșă nu știm dacă dnii români le-o primi acestea, de oare-ce dlor au cerut 55 de mandate. Acum numai s'or începe tocmirile între Tisza, guvern și dnii români, întocmai ca pilărițele în târguri la zarzavaturi.

Nu-i vorbă Tisza s'o putea tocmi cu „inteligența română“ ca să abzică pentru ciolane, de votul universal și secret, însă nu s'o putea tocmi cu poporul în acest „gheșeft“ murdar și aici i-s'a rupt osia lui Tisza, și s'au imputit ciolanele de ros a dlor români.

Hotărât că acestea au să le tăgăduiască dnii noștri români, că nu ar fi adevărate, însă noi spunem ca la început: Nu-i foc, nu iasă fum.

Noi însă vom fi întotdeauna treși, și vom băga de seamă tot pașul ce-l fac dnii români, pe la Stan și pe la Bran, pentru a-și

PROLETAR.

De Ada Negri.

Tradusă de A. Vlahuță.

Inalt, vânos, brun, cu cămașa ruptă

Cu umeri lați, puternici,

De lucrător fierar ca de soldat,

Incet deschise ușa cu sfială,

Era un proletar.

„Cer să muncesc, sunt sănătos, puternic,

Și duc la osteneală,

Am două mâini de fier. Viu de departe,

Și s două luni de când la ori-ce ușa

Bat și mă rog zadarnic.“

Cine-i respunse — nu-mi aduc aminte,

A fost un nu scurt rece,

Ca de un junghiu se 'ntunecă la față,

Și glasul-i stâns de-abia putu să 'ngâne,

Parcă 'necat de lacrimi.

Te rog, pe tot ce ai mai sfânt pe lume,

Nu mă lăsa să plec.

E 'ngrozitor să ți-se 'nehidă ușa

Cînd ești flămînd. Te rog, în scumpul meu nume

Al celor duși din lume!

Indură-te! De crezi în cel de sus,

Nu mă lăsa să plec.

Și eu am dreptul să muncesc. Cer muncă.

E un păcat să lași pe-un om pierzării.

Cînd crezi în cel de sus!

Cine-i răspunse — nu-mi aduc aminte,

A fost un nu incet spus.

Se clătina o clipă pe picioare.

Apoi plecă, tăcut, cătînd în jos,

De-abia pîșînd, în sălă.

Induioșeată-l urmării cu ochii

Se depărta sărmanul.

Cu pași incet, în calea-i aspră, tristă,

Flămînd, pierdut, sub raza înfierbîntată

A soarelui de Iunie.

El dispăru, — dar, ca prin vis urmîndu-l,

Văzui cum pribegeste,

Pierdută forță, — braț disprețuit;

Și înainte, înainte palid,

Pribeg, rob al durerii.

Prin sate, prin orașe, pe la fabrici,

Cerșindu-și loc la muncă,

Purtîndu-și forța, foamea pretutindeni,

În deșert! . . . ș'apoi căzînd de trudă,

Invins, chiamîndu-și moartea.

Plîngînd, îmi îngropai în palme față.

Și 'necet șoptind: iertare, —

Simții a veacurilor rătăcire

Și remușcarea lumii și rușinea

Greu apăsîndu-mi pieptul.

UNIȚI-VĂ!

N'am să-ți grăesc, că stau în oraș, și că mă omoară grija. Căci mai cum te omoară pe tine, la țară, nici n'are chip. N'am să-ți grăesc, că nu prea am de toate. Tu poate și mai puțin, că mine ai. N'am să-ți grăesc de mine în deosebi, că toate că-s tocmăi țaran ca și tine. Vreau numai să ne sfătui, cum să mai potolim grija și nevoea.

Domnii spun, că n'ar fi pe lume atîta hrană, se ajungă tuturor: abia dînșii au

tocmăi cât le trebuie. Dar' e minciună curată. Că doar' nu li-or fi trebuind atîta pămînt cât să se hrănească sute, atîtea hambare cu pâne, cât să se 'ndulcească mulțime de gospodării, atîta nutreț cât să hrănești turme întregi.

Pe pămînt este îndeajunsă hrană pentru toată lumea. Unii învățați, curați la cuget, ne spun chiar, că-i mai multă decît trebuie. Numai alta e beleaua. Domnii, ori-cum le mai zice, burghezii, au apucat a pune hăpca pe averi, și acum le toacă cum le place.

Tu, frate țărene, stai și te uiți la holdele mînoase. Par'că te arde la inimă de muncuța pe care-ai pus-o, când ști că pe iarnă ai să înduri gerul: tu în colibă și vitele, dacă mai ai vre-o vită, în ocol. Și atunci prinzi să blestemi în gîndul tău. Singura nădejde, ce-ți mai rămîne este răsplata de pe ceea lume.

Dar' va mai fi sau nu va mai fi resplată pe ceea lume? Lucru cam greu de crezut, când gîndești că nimeni nu s'a întors să ne spue; noi vedem că tot așa o ducem înainte, în greu și în nevoe. Eu mă istovesc de grijă la țarg, tu la țară. Boerilor nu le pasă: umblă pe la băi, petrec, se primblă prin munți plini de recoare. Și se primblă pe socoteala noastră.

De aceea socot, că n'ar fi rău a li-se cere samă, n'ar fi rău să ne chibzuim ce să facem cu sărăcia noastră, cum să punem stavilă acelor cari ne fură munca noastră și să-i facem să mai muncească și ici. De ce adicăte să nu ajungem o vreme când, vara, să mai gustăm și noi o țară de răcoare, și iarna, să avem cu ce ne încălzi?

cuceri mandate, ciolane de ros, în urma înșelării sârmanului popor român.

Nu de greaba a fost Tisza pe la Arad, și pe la reședința episcopoească română, dintre a căror ziduri nu a eșit flacăra „impăcării” cu ciolane, decât fumul . . .

Vom mai reveni!

Din parlament.

Legile se votează strună în parlament, una după alta. Deputați abia vezi. Din peste 400 de deputați, abia poți vedea în parlament la ședințe a zecea parte, 40—60 de mameluci. Vorba că-s deputați. Mai au bieții afaceri particulare și acelea sunt dintău și după aceea parlamentul. Dar de popor, care ia trimis acolo, nu-i vorbă.

În ședința de Vinerea trecută parlamentul a dat gata, ambele proiecte miiltare: stabilirea contingentului de recruți și oferirea contingentului de recruți atât în dezbatere generală, cât și specială.

Asentările vor avea deci loc între 1 Aprilie și finea lui Maiu.

În ședința de Sâmbătă au fost la ordinea zilei mai multe chestii de imunitate și o serie de petițiuni.

În ședința de luni s'a început dezbaterea bugetului, care se va continua numai Vineri mai departe, de oare-ce parlamentul a căpătat iarăși, 3 zile ferii pentru sărbarea zilei de 15 Martie.

Chestia votului universal.

Chestia votului universal a ajuns azi iarăși la ordinea zilei. Declarații peste declarații apar prin foile maghiare din capitală de marii politicieni, precum conducători de partide. Unii se declar pentru adevăratul drept de vot universal, egal, direct și secret, iar alții sunt contra. Cei pentru adevăratul drept de vot sunt Justiștii, partidul independent și o mică parte de politicieni mai democrați, iar contra sunt aceia cari eu tot prețul voesc de-a susținea și pe mai departe sistemul vechiu reacționar de guvernare, care să asigure și pe mai departe parlamentul de clasă de azi pe seama lor, nu cumva să intre în parlament adevărații reprezentanți ai poporului, cari să se impue pentru adevăratele drepturi ale poporului, să nu mai lase poporul prada domniilor reacționare.

Ne aducem bine aminte încă de Mesagiul

Pentru asta, frate țărane, strânge-ți vecinii, fă sfat, și legați-vă să propovăduiți unirea și frăția între voi. Vorba mea merge la tine, tu dă-o mai departe cu cuvânt s'o treacă și mai departe, tot mai departe. Unirea între țărani, între calici, să se întindă fără margini. În fața unirei și hotărârei noastre vor trebui să ne facă dreptate.

Să-i deprindem pe feciorii nostri să nu ne uite când or fi luați la cătanie: să știe că tot coarnele plugului îl așteaptă, ba ce-i mai greu, coarnele plugului ciocoesc (domului). Așa că la o adică să treacă de partea noastră: să nu ne mai impuște ca pe niște câni, cum a fost în multe părți, când venim să cerem ca legea legilor, constituția, să nu fie călcată în picioare, și batjocorită.

Când vom fi uniți nici n'are să fie nevoe de vărsare de sânge pentru a ne căpăta drepturile. Ajungând puternici, nu vom fi așa de cruzi, ca să-i plătim cu aceeași măsură pe domni. Li-om face numai binele de a-i pune la treabă și din grași și blegi, cum sunt mai toți astăzi, i-om face voinici și folositori obștei.

Numai se cere unire, frate țărane. Unire, ca să fim puternici; unire, ca să ne sfătuim la ori-ce treabă și se dăm sprijin celor cari au mai multă vreme și mai multă îndrăzneală ca să ne deștepte: unire ca să nu ne vedem trași pe sfoară de șarlatani, cum sunt atâția astăzi; unire, ca să ajungem cât mai repede la îndeplinirea gândurilor noastre, Unire și . . . sănătate.

Un fciior de plugar.

de tron dela 1906, când însuși, regele Ungariei a promis poporului seu ungar, democraticul vot universal, egal, direct și secret, într'o formă cel puțin atât de largă, după-cum s'a dat poporului seu de subt împărăția sa — Austria. Deci nici nu se putea altfel, ca împăratul Austriei, care deja și-a îmbrăcat poporul de sub împărăția sa, cu democratica reformă electorală, să nu-și îmbrace la fel poporul de sub regia sa, cu reforma democratică electorală, peste care se află tot aceea persoană, ca rege al poporului din Ungaria.

Însă cu toate astea guvernării, cari și-au luat sarcina de-a duce la îndeplinire cuvântul și promisul regal, nu au procedat astfel, ci contra.

Au trăgănat timpul, după-cum au dorit dlor. Coalițiunea a ajuns la putere și majoritate în urma promiterii democraticului drept de vot, însă pe care au dorit să-l falsifice prin *votul plural*, însă nu le-a reușit, a venit timpul de-au bucat, în urma lor au ocupat locul de guvernare partidul muncii, care a intrat în alegeri tot cu lozinca *realizării* democraticului drept de vot pe cari au să-l realizeze în cel mai scurt timp, le-a reușit și acestora ca să ese din alegeri învingători cu o majoritate parlamentară. Guvernul lui Khuen Héderváry și-a imputernicit poziția, astfel că să apropie anul, de când stau la putere, însă nici urechile nu și-le mișcă, ce au de gând cu reforma electorală?

Acum însă, în timpul din urmă fiindcă să află la ordinea zilei marile sarcini ce voesc guvernării să le pună (și cari sunt votate deja în delegațiuni) pe grumazul poporului ungar, opoziția voește, să se folosească de această ocaziune, declarând hotărât, că vor lupta energic în contra guvernului, pretinzând ca acesta în primul rând (înainte de a se trece la votare și prin parlament marile sarcini) să *pună pe masa țării proiectul asupra dreptului de vot universal*, din care să devină lege, iar după realizarea lui, să se facă noi alegeri pe baza dreptului de vot universal, egal, direct și secret, astfel ca *noile sarcini să fie votate de adevăratul parlament și reprezentanți ai poporului ungar*.

Dacă opoziția partidul independist și 48-ist se vor ținea hotărât de această declarație energică, atunci pot se fie siguri că *muncitorimea organizată le va sta la spate*, le va da tot sprijinul, va duce lupte energice afară de parlament, neținând cont de ori-ce jertfe ar aduce pentru cucerirea dreptului poporului.

Și hotărât că această luptă nu va fi zadarnică, guvernul va fi instâmtorat cu toată banda lui de mameluci ce-i stă la dispoziție, precum cu veninoasa-i viperă Tisza-istă cu tot, și dreptul poporului, *democraticul drept de vot universal, egal, direct și secret va eși la triumf*.

Luptă energică trebuie să ducem noi muncitorimea în contra tuturor acelor, ce sunt contrari ai drepturilor poporului, fie ei de ori-ce naționalitate ar fi.

Acei cari sunt contrari democraticului vot universal, aceia sunt contrarii poporului.

Deci, jos cu ei!

La luptă muncitori români, pentru cucerirea dreptului de vot universal, egal, direct și secret! Piară dușmanii!

Pentru bunul mers

al foilor noastre „Adevărul” și „Glasul Poporului”, tovarășii cari sunt abonați, sunt rugați ca înainte, s'au după schimbarea adresei, să ne comunice, căci numai așa vor primi foile regulate.

Pentru asemenea cazuri ni-s'a reclamat din provincie de unii tovarăși, că nu primesc foile, însă țin să spun, că nici noi nu le-am primit îndărăpt, și acelea hotărât că s'au pierdut.

Deci credem, că tovarășii vor lua la cunoștință acest apel și vor căuta să-l ducă la îndeplinire. Administrația.

LITERATURĂ.

SOCIALISMUL ȘI REVOLUȚIA.

Serisă de Vandervelde, conducătorul socialiștilor din Belgia.

Ce-i scopul socialismului? Cred, că răspunsul se poate da dintr'una. Chemarea socialismului este schimbarea societății capitaliste într'o astfel de societate, în care proprietatea se face avuție comună spre scopul producției comune și numai acelea obiecte rămân în proprietate privată, cari sunt de lipsă spre scopuri personale. Aceste le vreau socialiștii din lumea întreagă.

Ce se ține de aceea întrebare, ca oare socialiștii își pot ajunge scopurile fără revoluție, aceea depinde mai mult de dușmani, ca de socialiști.

Se poate închipui și ar fi de dorit, ca schimbarea capitalismului într'un regim socialist să se întâmple fără ciocniri. Dar când vedem, că numai orbia clasei domnitoare cauzează mișcările revoluționare, și când știm, că nu-i greață a vărsa sânge spre apărarea unui privilegiu, ca *votul universal*, care este cu mult mai puțin ponderos, ca bunăoară privilegiul *proprietății private*, între astfel de împrejurări ne vine greu de a crede, că preschimbările sociale în cele mai multe țări se vor întâmpla cu pace și nu cu revoluție, ca bună-oară eliberarea iobăgiei în patruzeci-și-opt.

De altcum revoluția socialistă nu s'a început de mult? Oare revoluția din patruzeci-și-opt, n'a fost revoluție socialistă? Ori-cum stă treaba, partidele socialiste plănuesc să se folosască de toate armele legale, ca cu ajutorul acestora să ajute la victoria din vreme în vreme fragmentele revoluționare, cari toate laolaltă fac *revoluția socialistă*.

Și ca mișcarea noastră, uneltele căreia sunt legale, iar scopurile sunt revoluționare, să-și poată ajunge scopurile, este de lipsă, sa partidele socialiste nu numai cu vorba să lupte, ci și cu fapte. De sine se înțelege, că nu numai burgioazia (clasa bogată) o ținem de singura masă reacționară (dușmănoasă).

Dar nu-i permis, ca socialiștii să fie intransiganti și să nu stee de vorbă cu un partid străin. După părerea mea partidul socialist fără sfială se poate uni cu ori-care partid la o luptă pentru un *scop hotărât comun*.

Se înțelege partidul socialist nu se poate lega, ci trebuie să-și conserveze libertatea deplină. Socialiștii luptă pentru fericirea tuturor oamenilor, burgioazia luptă numai pentru înaintarea lor, așadară aceia niciodată nu vor ajuta pe socialiști în momente grave.

Noi socialiștii prin pace vom lupta spre dărâmarea societății putrede de astăzi. Și dacă cândva totuși se va isca ceva revoluții de bunăsamă clasa domnitoare va purta vina.

Să trăiască revoluția socialistă!

Demnitatea noastră.

Demnitatea noastră de muncitori conștiinți organizați pe baza luptei de clasă sub drapelul roșu al socialismului științific revoluționar este, ca să trăim în bine unii cu alții, mână în mână, umăr la umăr, vorbă la vorbă și cu tăria conștiinței să luptăm pentru idealul nostru sfânt și adevărat, adecă pentru desrobirea poporului român din ghiarele cu unghii spinoase ale bălaurului veninos, care îl cunoaștem că se numește și la poporul român „*Clericalismul național gheștar*.”

Dorul de înălțări personale, de preamări și dorul de ure personale; să-l lăpădam dracului, care îl știm că numai atunci joacă țampampirul când 2 cu 2 sau 10 cu 10 se ceartă din cauza lipsei de conștiință.

Noi muncitorii, mai ales români, cari până ieri alaltă nu ne-am cunoscut așa de aproape unii pe alții, nu trebuie și nici nu ne este permis ca să aprindem focul cerței. Când ne-am baza numai pe intrigi, pe

uri personale și pe trufia lașității; atunci ar însemna pentru întreg corpul nostru, dejosirea prin noi înșine. Demnitatea noastră de oameni conștienți nu ne permite să trăim cu inchipuiri utopice, cari inchipuiri dacă le-am urma nu ne-ar aduce la alt-ceva decât în viața mizerabilă și parșivă a trecutului mocirlos în care am fost înglodată până'n creștet.

Când le înșir toate cele de mai sus înseamnă căci vreau să zic, să ne vedem de muncă dreaptă cu toții, așa după-cum ne-a învățat chinurile vieților noastre petrecute în lanțurile robiei salarizate, fabricate de capitalismul nemilos exploator al muncii proletare.

Toate aceste vi-le zic vouă, unora dintre muncitori, cari susțineți sus și tare că sunteți organizați și conștii de chemarea voastră în lupta de clasă.

Cine are ochi să cetească și auz să audă și să înțeleagă toți aceia, cari pot, că: *muncitorii nu perd nimic în viețile lor de luptă dreaptă, decât numai lanțurile ferecate ale robiei moderne bazată pe salariat.*

Demnitatea noastră trebuie să ne tragă atenția în tot secundul de muncă grea, asupra cuvintelor mărețe ale celui ce s'a jertfit și pentru noi românii analfabeți partea cea mai mare și astăzi, cari cuvinte fără să voim ne intră prin crepăturile bordeielor descoperite și friguroase, și în somnul cel greu cel dormim pe paturile țicsite cu insecte flămânde, ne sună la ureche: „Muncitori! Nu dormiți! Nu vă certăți! Nu vă urâți! Lăpădați frica și lașitatea! Treziți-vă din somnul cel greu de moarte! Reluați-vă curajul de bărbați ai muncii cinștite! Și frecați-vă frunțile voastre late, și mândre, doritoare de lumina științei naturale, dați mâna unii cu alții, părăsiți bordeiele pline de paiangeni și gonji! Afară în largul câmp al tuturor și numai al vostru, uniți-vă braț la braț, umăr la umăr ș'atunci prin puterea cuvântului: *Revoluție... porniți spre munții de aur zidiți de voi și stăpâni pe ei, bălaurul capitalist cu limbi de foc, pune-ții cursa și sfășiați-l căci prea multe secole v'a inveninat și va otrăvit!* (Karl Marx, „Das Kapital“ pe românește: „Capitalul“, evanghelia popoarelor desmoștenite din 5 continente).

Nu-i nevoie ca să amintesc numele unora muncitori, cari încă nu sunt conștii de chemarea lor pentru-că socialismul științific nu cunoaște persoane și partide colorate, decât lanțurile robiei popoarelor, cari lanțuri prin puterea lui se vor sfărîmă când toți și toate vor înțelege citatul de mai sus tipărit în evanghelia adevăratului Apostol Marx. I. B.

De-ale noastre.

Pentru biblioteca secțiunii din Sibiu, a donat suma de 25 coroane, tovarășul Nicolae Cristea din Hellena-Montană (N.-America). Primească și pe calea aceasta mulțumitele noastre. *Com. secțiunii.*

La secțiunea din Mediaș a ținut o conferință tovarășa Maria Vițelar asupra „Organizației muncitorești“, totasemenea a ținut o conferință în 13 Martie tovarășul Otto Ossenkop asupra obiectului „Partidul muncitoresc“. Conferințele au fost prezidate de tovarășul Teodor Ciora, precum la conferințe au luat parte o sumă însemnate de tovarăși.

Comitetul secțiunii din Mediaș, face apel tuturor tovarășilor conștienți, cari au bunăvoința a dona cărți, broșuri, etc. pe seama secțiunii, sunt rugați a le trimite pe adresa secretarului Teodor Ciora, Medgyes, K6-utca.

Muncitorii români din Budapesta țin întruniri și conferințe științifice, serate literare în fiecare Duminică seara la orele 8, în sala Restaurantului „Concordia“, VII., Klauzál-tér Nr. 5.

Scrisoare.

Iarăși popa dela Țerețel

Onorată Redacțiune!

Noi după judecata noastră poporală atâta credem, că prea on. domn protopop și magnificența sa dl deputat al Zarandului Vasilie Damian, pe lângă toată știința ce și-a câștigat-o pe la școlile pe unde a fost, și dacă ar avea barem atâta simț de rușine, sau frică de Dzeu, sau barem atâta minte cât ia rămas măgarului din scriptura naționalistă (care prima-dată și-a păcălit stăpânul cu sarea, ear a doaua-oară s'a păcălit pe sine însuși cu lâna) atunci magnificența sa dl deputat Damian, făcătorul legilor, (mai bine zis fărădelegilor) nu s'ar lăsa și de data asta tras pe sfoară de un numernic ca popa din satul nostru Țerețel, cu numele Andron Bogdan. Inșă așa se vede că acesta e uns cu miere pe bot, de-l iubește atât de mult magnificența sa.

Noi poporul din Țerețel dela început am protestat în contra lui Bogdan, că nu-l dorim de popă la noi în comună, că am știut ce fel de poamă e.

Inșă cu tot protestul nostru dl protopop și deputat Damian cu forța ni-l'a pus în căreă, ajutorat fiind de profesorii dela gimnaziul din Brad, Ștefan Albu, Dr. Ioan Radu, Constantin Costin și alții, prietini intimi de haleală.

Lucru mai interesant e, că atunci când ni-l'a pus cu forța de popă, mâncarea și beutura care au consumat-o în birtul fostului cărcimar George Ometa în sumă de 260 floreni, sârmanul cărcimar a putut-o scoate dela ei numai pe cale judecătorească.

Am protestat de zeci de ori pe la consistorul archidieceșan din Sibiu în contra popii Bogdan, care a avut cele mai ticăloase purtări, numai purtări de popă nu au fost, dar zadarnic au fost toată protestarea noastră, că domnii asesori puțin sau interesat de chestia noastră, ne-a trimis odată la fața locului pe dl protopop Petru Popovici din Abrud, — despre care o să vorbim încă — ca să asculte plângerile poporenilor și în urma aceasta să judece consistorul. Protopopul Popovici a venit, a ascultat ce-a voit dlui și a dat înscris consistorului iar ce-a voit dlui și astfel consistorul ia dat o amendă de câteva coroane, pe care popa Bogdan nici azi nu le-a plătit. Inșă ca să ni-e ia de pe grumaz, nici vorbă. Apoi știm noi zicala: *Corb la corb nu scoate ochii, dar nici popă la popă, că știu ei foarte bine că nu-s mai buni unii decât alții.* Astfel popa Bogdan fără voința poporului fu ales de patru-ori de popă în comuna Țerețel, magnificența sa Damian îl spriginește cu forța.

Acest popă e o adevărată pacoste pe capul poporului din Țerețel. Am avea în contra acestui popă de scris coloane întregi, din viața sa flusturatică și fără caracter, dar le retăcem deocamdată, până vom auzi rezultatul finit al consistorului din Sibiu. La „mironosițe“, la cărcima și la clacă nu duce sfinția sa Bogdan revolverul cu sine — unde șede toată noaptea — dar la biserică da, trebuie că duce teama sfinților, că o să-i sară în cap, pentru ticăloșeniile lui.

Noi acum de ultima dată ne adresăm prin coloanele acestei foi adevărate, — care propagă adevărata cultură, combate aspru nedreptatea și fărădelegea, și care e unica care ascultă plângerile și le dă în vileag — către consistorul metropolitan din Sibiu, are de gând să ne facă dreptate, să ne ia din cărcă acest blăstămat, sau ba? Dacă ba, atunci ne vom face noi dreptate, așa după-cum vedem că e mai bine. Nu avem tocmai așa mare lipsă de hocus-pocurile popii Bogdan, nici de religia creștino-păgână propagată de acest popă uitat de sine. Consistorul își poate atunci ținea pe popa Bogdan, să le predice dlor, dar nu noauă.

In numele mai multor poporeni din Țerețel:

Avram Zaharie, George Ometa,
Avisalon Floruța, Teodor Benea,
Ioan Floruța.

CRONICA.

— **Căsătorii cu certificat medical.** Parlamentul statului Indiana a votat o lege prin care se dispune că toți bărbații trebuie să se supună unui examen medical înainte de a se însura. Bărbații atinși de boale contagioase, cari se pot transmite și asupra copiilor, nu vor putea obține autorizația de a se căsători.

— **Mari ninsori în Alpi.** Prin împrejurimile tunelului Simplon a căzut zăpadă în mari cantități. În regiunile tunelului dela Lotschberg zăpada a ajuns la o înălțime de două metri. Lucrările au fost intrerupte. 4000 lucrători italieni se află în pericol. Ei sunt închiși într'un sat, care a fost aproape complet acoperit de zăpadă. Până acuma n'a sosit nici o știre despre soarta lor. Un muncitor care a fost trimis să aducă ajutor, a pierit în zăpadă.

— **Ciuma în insula Yava.** Se anunță că în localitatea Surabaya de pe insula Java a izbucnit ciuma. Guvernul a luat măsuri ca epidemia să nu fie transportată în Olanda.

— **Episcopi contra — legii.** Oficioul Vaticanului publică în extras pastorala episcopatului portughez în care să accentuează că: deși tot creștinul este dator a se supune statului, dar dacă o lege oare-care este în contradicere cu poruncile dumnezeiești nu mai poate obliga pe credincioși. Pastorală invinește totodată guvernul republican că a adus legi cari sunt potrivnice religiei. S'a pornit cercetare severă în contra episcopatului de către guvernul portughez.

— **La ucis gulerul înalt.** Studentul în drepturi Gottlieb din Viena suferia de ameteți. Zilele trecute ameteșind din nou a căzut astfel încât gulerul înalt stringându-i gâtul a oprit respirarea și astfel s'a asfixiat.

— **Tragedie înfloritoare.** Soția ocnarului Britsch din Saarbrücken înnebunind subit și-a ucis cei cinci copilași ai sei și pe urmă și-a desfăcut arterele. Până să prindă vecinătatea de veste familia era deja moartă.

— **Pentru cinstea mamei.** Ucenicul de zidar Ioan Doboș a ucis cu lovituri de topor pe un alt zidar, care adresase mamei lui, o văduvă, propuneri rușinoase. Tribunalul a achitat pe micul apărător al cinstei mamei. Copilul numără abia 15 ani.

— **Milionarul american A. Brown** s'a întors acum acasă dupăce travestit în muncitor și și cerșitor cutreerese toate orașele mari ale Americii cu scopul de a aduna material pentru o carte a sa, cu care voește să atragă atențiunea guvernului american asupra stării mizere apăturilor de jos din popor.

— **In preajma unei revoluții** stă China, colosul din extremul orient care abia acum se trezește. Ambasadorii acreditați pe lângă guvernul chinez au înștiințat în mod confidențial guvernele lor despre o mișcare tăinuță iară a boxerilor, îndreptată atât contra dinastiei cât și contra străinilor albi. Tot odată s'au cerut ajutoare grabnice.

— **Cănele care vorbește.** Cănele acesta minunat este proprietatea lui Hagenbeck o comisiune compusă din experții tuturor neamurilor a luat sub cercetare cănele. Intre experți este și un teozof, care susține că în căne s'a sălășluit sufletul „marelui cancelar de fer“ Bismark. Dacă această s'ar adeveri — ceea ce este exchis abstrăgând cazul când singur cănele ar spune aecasta — lumea s'ar reîntoarce la credința brahmaistă a Indiei care admite și crede teoria despre călătoria sufletelor. Până una altă cănele vorbitor rămâne o minune nouă, neînțelească și neexplicabilă.

— **Tragedie.** În apropierea orașului Măcău pe linia Măcău—Cienad copii cantonierului Pető se jucau în jurul casei pe câmpul liber. Deodată ca din senin sa declanșuit o furtună și un treznet a ucis pe cei doi copilași cari alergau ținându-se de mână spre casă.